

MAAHANMUUTTAJA POIKIEN JA MIESTEN SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMINEN

Oppi- ja opetusmateriaali

Eeva Kaisa Karhumaa

Eveliina Karsikas

Kuvat: Selja Puolitaival

Materiaalin sisältö

- Käsitteitä
- Seksuaalioikeudet ja lait
- Maahanmuuttaja poikien ja miesten kokema tiedon tarve
- Ammattilaisten kokema tiedon tarve
- Poikien ja miesten seksuaalisuus
- Seksuaaliterveys
- Yleisimmät sukupuolitaudit

Käsitteitä

- **Maahanmuuttajalla** tarkoitetaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttaneita riippumatta heidän maahantulonsa syystä
- **Seksuaaliterveys** tarkoittaa naisten ja miesten kykyä nauttia seksuaalisuudesta ja toteuttaa sitä ilman sukupuolitautilien, ei-toivotun raskauden, syrjinnän, väkivallan tai painostuksen riskiä
- **Seksuaaliterveys** sisältää myös ihmisen mahdollisuuden päättää omasta lisääntymisestään sekä ehkäisystä. Tällä tarkoitetaan myös vapautta päättää siitä, miten voi ilmentää ja toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan. Seksuaaliterveys on aina voimakkaasti sidoksissa ihmisten välisiin suhteisiin

Seksuaalioikeudet ja lait

- Kulttuurista riippuen seksuaalisuuteen liittyvät asiat voivat olla joko yksilön omassa päätäntävallassa tai yhteisön/perheen päätettävissä olevia asioita
- Seksuaalisuudesta ja seksistä puhuminen voi olla joissakin kulttuureissa tarkasti säänneltyä: jossain kulttuureissa ja uskontokunnissa yhteisön yhtenäisyys, perhearvot ja sukupuoliroolit asetetaan yksilön seksuaalioikeuksien yläpuolella
- Maahanmuuttajien lähtömaissa naisten ja miesten välinen tasa-arvo ja seksuaalioikeudet voivat toteutua hyvin eri tavalla kuin Suomessa
- Maahanmuuttajien kanssa keskustellessa on tärkeää käsitellä esim. naisten seksuaalioikeuksia, lainsäädäntöä sekä myös seksuaalisten vähemmistöjen seksuaalioikeuksia

- Seksuaalioikeuksiin kuuluu: itsensä ilmaisu seksuaalisena yksilönä sekä luvan kokea seksuaalisuutta suuntautumisen, identiteetin ja arvojen mukaisesti
- Jokaisella ihmisellä on päätäntävalta omasta kehosta, seksuaalisuudesta ja lisääntymisestä sekä jokainen saa päättää omasta tavastaan toteuttaa seksuaalisuuttaan toisten seksuaalioikeuksia kunnioittaen
- Seksuaalioikeudet sisältävät myös oikeuden vapauteen ja itsenäisyyteen vastuullisessa seksuaalikäyttäytymisessä
- Oikeus tasa-arvoon ja elämään ilman syrjintää, riippumatta sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta
- Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa ja johtaa valtakunnallisesti seksuaaliterveyden edistämistä
- Terveystieteiden- ja tartuntatautilaissa säädetään seksuaaliterveyden edistämistä, jotka perustuvat myös seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviin oikeuksiin

- Suomessa lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja siten Suomen lainsäädännön mukaan rangaistavia
- Rangaistavia rikoksia ovat; raiskaus, törkeä raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, seksuaalinen ahdistelu, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, seksipalvelujen ostaminen nuorelta, lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen ja paritus
- Suomen Rikoslain 20.luvussa 6§ on pykälä, jonka tarkoituksena on suojata lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Tämän 16 vuoden suojaikärajan tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan siihen, ettei aikuinen tai alle 16-vuotiasta selkeästi vanhempi nuori ryhtyisi seksuaaliseen tekoon tai olisi yhdynnässä alle 16-vuotiaan kanssa

- Avioliitto on yhteiskunnan lainsäädännöllä säätelemä parisuhteen muoto, jossa puoliset solmivat avioliittolain määräämässä järjestyksessä avioliiton
- Avioliiton voi Suomessa solmia jokainen 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka ei ole ennestään naimisissa tai ole julistettu holhottavaksi
- Avioliittoa ei pysty solmimaan lähisukulaisten kesken
- Suomessa avioliiton voivat solmia myös samaa sukupuolta olevat henkilöt
- Seksuaalikasvatus koskee jokaista ihmisiä, kaiken ikäisinä ja erilaisissa elämäntilanteissa, etenkin seksuaalikasvatusta tarvitaan elämän erilaisten kriisien sekä voimakkaan kasvun ja kehityksen aikana
- Opetuksessa on erityisesti tuotava esille sitä, että Suomessa seksuaalisuus nähdään hyvinkin positiivisena asiana, jossa keskeistä on toisen ihmisen arvostaminen ja kunnioittaminen
- Kaikille kuuluva kokonaisvaltainen seksuaalikasvatus on osa suomalaiseen peruskoulutukseen kuuluvaa terveystiedonopetusta

Maahanmuuttaja poikien ja miesten kokema tiedontarve

- Suomalaisessa terveydenhuollossa puuttuu usein tietoa maahanmuuttajien tarpeista
- Maahanmuuttajien seksuaaliterveyteen liittyvänä suurimpana ongelmana on tiedon puute: tietoa ei ollut saatavilla lähtömaassa, tietoa ei ole saatavilla hyvin omaksuttavassa muodossa tai omat kulttuurilliset tavat estävät seksuaalisuustiedon välittymisen sukupolvelta toiselle
- Suuren ongelman muodostavat myös sopeutumisen ja yhteisymmärryksen kannalta arvot ja roolimallit
- Huolimatta taustastaan maahanmuuttajat miettivät, kuinka huolehtivat seksuaali- ja lisääntymisterveydestään uudessa kotimaassaan
- Maahanmuuttajien kesken seksuaalisuus nostaa epäluuloja ja kilpailullisuutta eri etnisten ryhmien kesken
- Usein epäluuloon ja kilpailuhenkisyyteen vaikuttaa netissä ja mediassa käydyt keskustelut ulkomaalaisten miesten seksuaalisuuteen kyvykkyyteen liittyvistä kuvitelmista ja seksuaalisuudesta väkivallasta
- Etenkin miesten valta-asemaa oikeutettuna pitävät yhteisöt liittävät seksuaaliterveyden hyvin vahvasti miesten ja naisten, vanhempien ja lasten välisiin valtasuhteisiin, eivätkä naiset voi tehdä ratkaisuja itse, vaan osana sukua ja perhettä
- On tärkeä saada miehet mukaan seksuaaliterveydestä huolehtimiseen, ehkäisyyn ja raskausaikaan kaikissa kansalaisryhmissä

Maahanmuuttajien seksuaaliterveyden haasteet

- 1. kommunikaatiohaasteet
- 2. sairauksien ja riskien epidemiologiaan
- 3. psykososiaalisiin sekä kulttuurillisiin tekijöihin
- Sairastavuuden suhteen useissa maissa on enemmän ei toivottuja raskauksia, abortteja, seksuaalista väkivaltaa, hiviä ja aidsia
- Kulttuurisiin ja psykososiaalisiin tekijöihin vaikuttavat normit ja arvot seksuaalisuudesta ja sukupuolten rooleista sekä perhe-elämästä
- Näiden tekijöiden yhteensumma voi aiheuttaa erilaisia kulttuuritörmäyksiä palveluntarjoajien ja käyttäjien kesken, jos lähtömaassa ja muuttomaassa näkemykset erityisesti seksuaalisuudesta ovat kaukana toisistaan
- Seksuaaliterveys koskee elämän intiimeimpiä ja usein kaikkein yksityisimmiksi koettuja terveyden osa-alueita, niiden käsitteleminen vieraalla kielellä ja vieraassa maassa voi tuottaa vaikeuksia
- Suomalaisilla on haastava ymmärtää maahanmuuttajien kaksinaismoralismia kuin taas maahanmuuttajilla tasa-arvoista suomalaista yhteiskuntaa
- Seksuaaliterveyspalvelujen tarjoajien tieto maahanmuuttajien kohtaamista ongelmista ja tietotasosta seksuaaliterveyden suhteen on usein puutteellista ja tulkkien saaminen pakalle on ongelmallista

Ammattilaisten kokema tiedontarve maahanmuuttajien seksuaalisuudesta

- Terveydenhuoltohenkilöstöllä on havaittu olevan maahanmuuttaja-asiakkaita kohtaan asenteellisuutta ja jopa rasistisuutta, joka ei välttämättä näy käytännön työssä
- Maahanmuuttajat kertovat kokeneensa terveydenhuoltohenkilökunnalta epäsuoraa syrjintää sekä kyllästymistä, joten maahanmuuttajat toivovat tasa-arvoisempaa kohtelua
- Monikulttuurisen hoitotyön opettajat ovat turhautuneita opettaessaan siihen, että osan opiskelijoiden negatiiviset asenteet heijastuvat opetustilanteissa
- Jokaisessa Suomessa tehdyistä maahanmuuttajien hoitamiseen liittyvissä tutkimuksissa on noussut esiin tarvetta koulutukseen maahanmuuttajien kohtaamiseen liittyvissä asioissa
- Ammatillaiset kovat maahanmuuttajien kanssa tehdyn työn haasteellisemmaksi kuin muiden asiakkaiden kanssa
- Haasteita voidaan edistää, muun muassa lisäämällä terveydenhuollon ammattilaisten tietoja ja taitoja sekä tukea heidän mahdollisuuksiaan toimia maahanmuuttajien kanssa

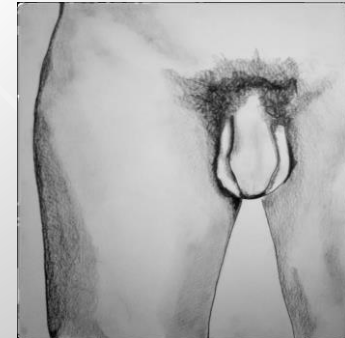
Seksuaalisuuteen vaikuttavat tekijät

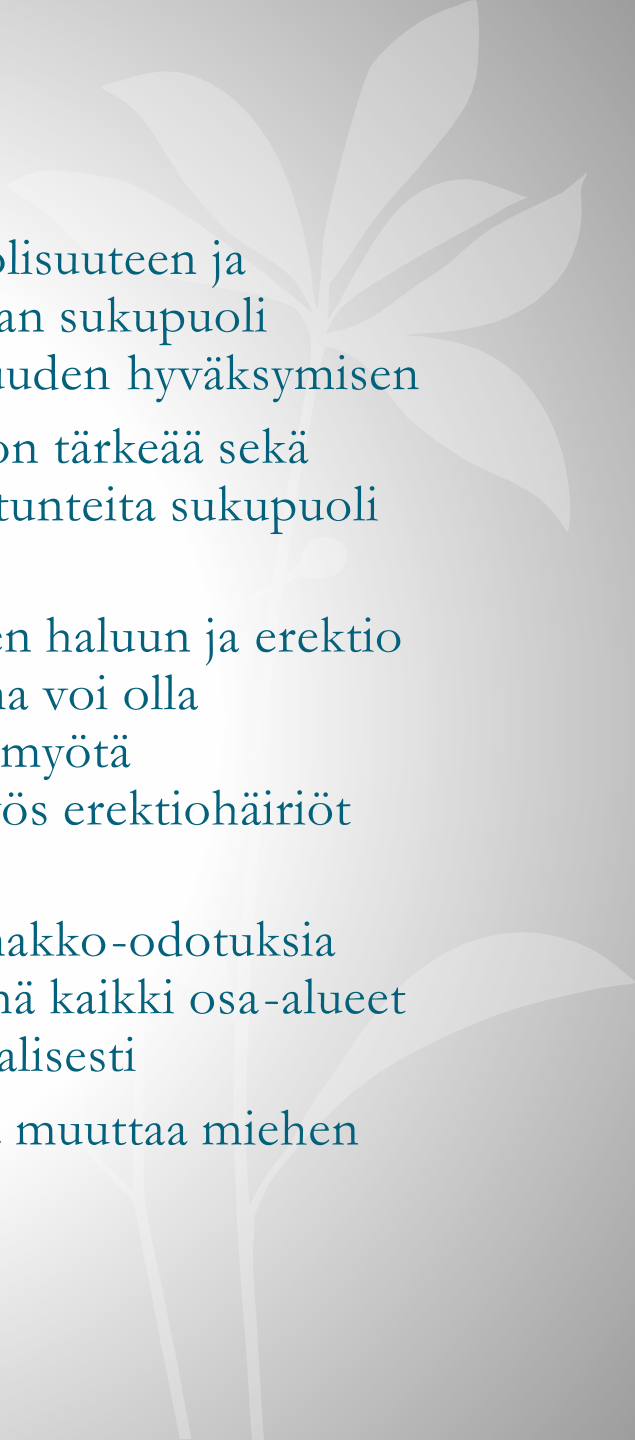

- WHO:n määrittelee seksuaalisuuden näin:
- “Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä elämän jokaisessa vaiheessa ja tämä käsittää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, mielihyvän, seksuaaliset suhteet ja lisääntymisen. Fantasiat, ajatukset, halut, uskomukset, asenteet, käyttäytyminen, seksuaalisuuden harjoittaminen, roolit ja suhteet ovat seksuaalisuuden kokemuksia ja seksuaalisuuden ilmenemismuotoja
- Vuorovaikutuksessa seksuaalisuuteen vaikuttavat myös biologiset, psykologiset, sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, eettiset, lailliset, historialliset, uskonnolliset sekä hengelliset tekijät.”
- Maahanmuuttajataustainen väestö on hyvin heterogeeninen ryhmä, sisällyttäen mukaan monia alaryhmiä, esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomat, väkivaltaa, alistamista, sukupuolielinten silpomisen kokeneet tai sen pelossa elävät, kidutetut, raiskatut ja hyväksikäyttöä kokevat sekä sukupuolivähemmistöihin kuuluvat

Poikien ja miesten seksuaalinen kehitys

- Ihmisen seksuaalinen kehitys on koko elämän mittainen prosessi
- Suurin kehitys tapahtuu murrosiässä ja jokaisen kehitysprosessi on yksilöllinen
- Murrosiässä kehoon alkaa tulla paljon fyysisiä muutoksia mikä johtaa sukukypsyyteen
- Fyysinen kasvaminen aikuiseksi murrosiän alettua kestää 4- 8 vuotta ja tuolloin myös psyykkisellä puolella tapahtuu kasvua
- Fyysisesti pojilla murrosikä näkyy kasvunpyrähdyksenä, äänenmurroksena, hiki - ja talirauhasten toiminnan vilkastumisena ja karvoituksen lisääntymisenä. Myös poikien rinnat voivat turtua murrosiässä aroilta.
- Miehen sisäisiin sukupuolielimiin kuuluvat kivekset, siemenjohtimet sekä lisäsukupuolirauhaset ja ulkoisiin sukupuolielimiin kuuluvat penis sekä kivespussi

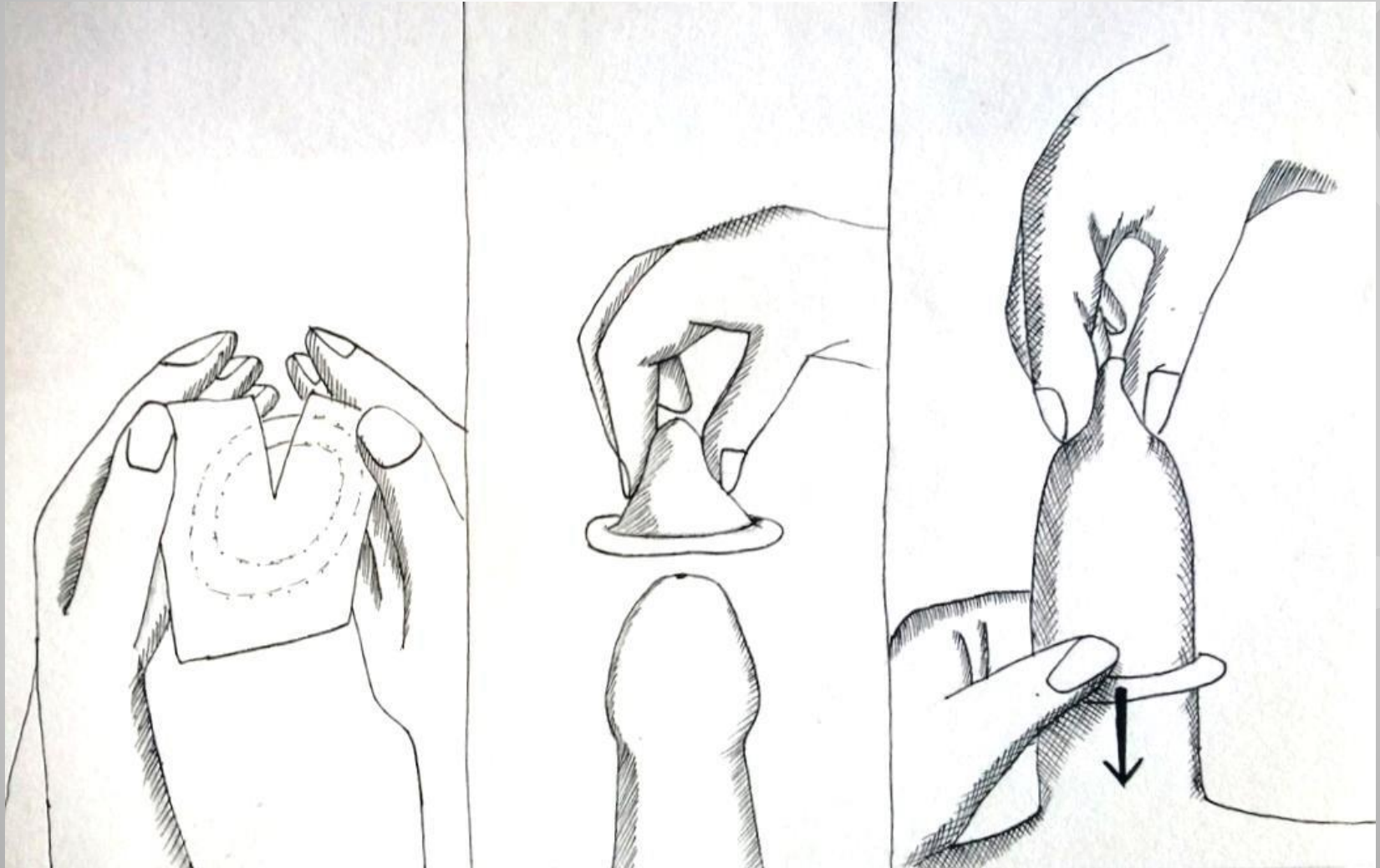

-
- Aikuisuuteen kasvaessa mies kasvaa myös sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen: myönteinen suhtautuminen omaan sukupuoli kokemukseen mahdollistaa myös oman seksuaalisuuden hyväksymisen
  - Tarpeiden, tunteiden sekä arvojen tunnistaminen on tärkeää sekä niiden julki tuominen. Mies saattaa kokea erilaisia tunteita sukupuoli kokemuksensa sekä vaatimusten keskellä.
  - Testosteronin määrä vaikuttaa miehen seksuaaliseen haluun ja erektio toimintaan: vähäisen hormonierityksen seurauksena voi olla erektiohäiriöitä tai seksuaalista haluttomuutta. Iän myötä testosteronitasot laskevat luonnollisesti, jolloin myös erektiohäiriöt yleistyvät
  - Miehen seksuaalisuuteen liittyy myös runsaasti ennakko-odotuksia esimerkiksi seksin tarpeen ja määrän suhteen. Nämä kaikki osa-alueet vaikuttavat siihen miten mies kokee itsensä seksuaalisesti
  - Mahdollinen vanhemmuus lasten kasvaessa saattaa muuttaa miehen suhdetta seksuaalisuuteen ja sukupuolisuuteensa

Yleisimmät sukupuolitaudit ja ehkäisy

- Sukupuolitaudit ovat bakteerien ja virusten aiheuttamia tartuntatauteja, jotka tarttuvat suojaamattomassa sukupuoliyhdyntässä: ne voivat tarttua siittimen, emättimen, peräaukon kautta tai suuseksin välityksellä
- Osa sukupuolitaudeista voi vaikeuttaa lisääntymistä ja hoitamattomina ne voivat aiheuttaa vakaviakin sairauksia
- Suomen yleisimmät sukupuolitaudit ovat klamydia ja kondylooma
- Hoitamattomiin seksitauteihin liittyy riskejä, joten ne on tärkeää hoitaa
- Osa sukupuolitaudeista voi vaikeuttaa lisääntymistä ja hoitamattomina ne voivat aiheuttaa vakaviakin sairauksia
- On hyvä muistaa myös seksikumppanin hoitaminen samanaikaisesti ja ilmoittaa tartunnasta kaikille seksikumppaneille, tällä tavalla mahdollinen tartuntaketju pystytään katkaisemaan

Ensisijainen ehkäisymenetelmä on aina kondomi, koska se on ainoa tapa suojautua sukupuolitaudeilta sekä oikeaoppisesti käytettynä se suojaa tehokkaasti myös raskaudelta.

Seksuaaliterveys

- Terveys on jatkuvasti muuttuva tila, johon vaikuttavat sairaudet, sosiaalinen sekä fyysinen elinympäristö
- Ennen kaikkea terveyteen vaikuttavat ihmisen omat kokemukset, arvot ja asenteet sekä miten kokee oman terveytensä/hyvinvointinsa, ja tämä määritelmä on lopulta se tärkein
- Seksuaaliterveys tarkoittaa naisten ja miesten kykyä nauttia seksuaalisuudesta ja toteuttaa sitä ilman sukupuolitautilien, ei-toivotun raskauden, syrjinnän, väkivallan tai painostuksen riskiä
- Seksuaaliterveys sisältää myös ihmisen mahdollisuuden päättää omasta lisääntymisestään sekä ehkäisystä
- Seksuaaliterveys on aina voimakkaasti sidoksissa ihmisten välisiin suhteisiin, kun taas lisääntymisterveys liitetään sukuelimiin, hedelmällisyyteen, kliinisiin palveluihin ja sairauksiin
- Seksuaalinen hyvinvointi on tärkeä osa ihmisen yleistä hyvinvointia
- Oman seksuaalisuuden ymmärtäminen, turvallisuus ja hyväksytyksi tulemisen tunne omana itsenään ovat seksuaalista hyvinvointia lisääviä tunteita

LÄHTEET

- KARHUMÄKI, E., JONSSON, A., ja SAROS, M. 2010. Mikrobit hoitotyön haasteena. Helsinki: Edita.
- KINNUNEN, S. 2001. Tytöt, pojat ja seksi, kuinka tuen lapsen seksuaalista kasvua. Hämeenlinna: Kirjapaja Oy Helsinki.
- KLEMETTI, R. ja RAUSSI-LEHTO, E. 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-11-12]. Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaalisuus- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014 -2020. Tampere: Juvenes Print.
- KORHONEN, E. ja LIPSANEN, L. 2009. Seksuaalioikeudet kuuluvat kaikille. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2016-11-11]. Saatavissa: http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d5b5bac80df0a14680db3b8343521614/1478850748/application/pdf/313043/seksuaalioikeudet_kuuluvat_kaikille.pdf
- L1929/234. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2017-03-13]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>
- L1986/609. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 2017-02-20]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>
- L2010/1326. Terveydenhuoltolaki. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2017-03-13]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
- LUOTO, R., VIISAINEN, K., ja KULMALA, I. 2003. Sukupuoli ja terveys. Tampere: Kustanneosakeyhtiö Vastapaino.
- MARTIKAINEN, T., SINTONEN, T., ja PITKÄNEN, P. 2006. Ylirajainen liikkuvuus ja etniset vähemmistöt. Helsinki: Hakapaino Oy.
- RITAMO, M. 2008. Seksuaalisuus ammattihenkilöstön koulutuksessa sekä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden terveyspalveluissa. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2017-03-02]. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisu/tyopaperit/T26-2008-VERKKO.pdf>
- SAINOLA- RODRIGUEZ, K. 2009. Transnationaalinen osaaminen. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2016-11-17]. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1302-8/urn_isbn_978-951-27-1302-8.pdf

- SÄÄVÄLÄ, M. 2011. Perheet muuttoliikkeessä. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-11-11]. Saatavissa: http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/cccb21e7f23edb4f8ca5d695f9efb46e/1478854770/application/pdf/2287072/perheet%20muuttoliikkeess%C3%A4_web.pdf
- TAAVELA, R. 1999. Maahanmuuttajien palvelujen laatu Suomen perusterveydenhuollossa. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 72. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- TIITINEN, A. 2015. Terveyskirjasto duodecim. Raskauden ehkäisy [verkkojulkaisu]. [viitattu 2016-09-12]. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00165
- TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2015a. Hyvinvointi. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2016-04-04]. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2016a. Seksuaalinen hyvinvointi [verkkojulkaisu]. [viitattu 2016-01-29] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/seksuaali-ja-lisaantymisterveys/seksuaalinen-hyvinvointi>
- VIRTANEN Jukka. 2002. Kliininen seksologia. Vantaa: Sanoma Pro Oy.
- VÄESTÖLIITTO 2006. Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-04-27]. Saatavissa: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/ac6cabff14f27c69315a3c5c10ac9193/1473241360/application/pdf/263806/Sekstervpolohjelma.pdf>
- VÄESTÖLIITTO 2009. Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen [verkkojulkaisu]. [viitattu 2015-12-10] Saatavissa: <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/a9fbcf52ab3187d8ada205e0687a7528/1458668077/application/pdf/906852/maahanmuuttajien%20seksuaaliterveys.pdf>
- VÄESTÖLIITTO 2016a. Turvallisuus [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2017-02-20]. Saatavissa: <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/seksuaalirikokset/>
- WORLD ASSOCIATION FOR SEXUAL HEALTH 2014. [verkkojulkaisu]. [viitattu 2017-03-13]. Saatavissa: http://www.worldsexology.org/wp-content/uploads/2013/08/declaration_of_sexual_rights_sep03_2014.pdf